

2. Mots patrimonials, cultismes i préstecs

1 Completa la taula a partir dels mots llatins.

Mot llatí	Mot patrimonial	Cultisme
Bucca	<i>bucal</i>	
Juvenilis		
Vita		
Filium		<i>fill</i>
Dulcis	<i>dulcificar</i>	
Oculus		
Laborare		<i>llavor</i>
Pluma		
Cerebellum	<i>cerebel</i>	

2 Completa les oracions, segons convinga, amb algun dels mots de l'activitat anterior.

- a) El meu iaio ha tingut una _____ plena, i ha gojat d'una gran _____.
- b) M'he comprat un _____ per al viatge a la neu, que està fet de _____ d'ànec.
- c) L'odontòleg m'ha fet una revisió _____ i ha detectat una infecció en la _____.
- d) Els _____ del poble participen en les activitats _____ per menors de vint anys.
- e) Hem afegit més fruites _____ per tal de _____ la coca.

3 Indica si les següents afirmacions són verdaderes (V) o falses (F).

Els mots patrimonials presenten més diferències que els cultismes respecte a les formes llatines.

Els cultismes s'incorporen al lèxic abans que les formes patrimonials.

L'origen dels mots patrimonials pot ser llatí, germànic o aràbic.

Els mots patrimonials han evolucionat al llarg del temps des del seu origen.

Els mots patrimonials i els cultismes no presenten diferències ortogràfiques.

4 Observa les sèries i encercla el cultisme.

llegir	lectura	rellegir
lumínic	llum	llumenera
pleniluni	llunàtic	dilluns
alliberar	llibertat	liberal

5 Escribeu una oració amb els cultismes anteriors.

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

6 Indica, a partir de l'etimologia, si les paraules són mots patrimonials o cultismes.

- Amygdala → ametla: *mot patrimonial*
- Gingiva → gingivitis: _____
- Labor → llaurar: _____
- Sigillum → segell: _____
- Servitium → servici: _____
- Medicus → mèdic: _____

7 Busca mots derivats procedents dels adjectius numerals llatins.

- a) Unu(m) → *únic, unió*
- b) Duo(s) → _____
- c) Quinque → _____
- d) Septem → _____
- e) Decem → _____

8 Relaciona aquestes expressions llatines que no han variat amb els seus significats.

A priori
A posteriori
Carpe diem
De iure
Lapsus
Totum revolutum
Grosso modo

per llei, per dret
 prèviament
 amb posterioritat
 confusió poc important
 caos, tot revolt
 per damunt, més o menys
 gaudeix el dia

9 Substitueix els sintagmes subratllats en les oracions següents per expressions llatines del rectangle.

facta non verba *in saecula saeculorum*
de motu proprio *in extremis* *sine die*

- a) Han posposat fins a nou avís la reunió de la junta d'afectats.
- b) Estarem agraïts eternament per l'ajuda rebuda.
- c) Ha pres la decisió voluntàriament.
- d) Es van salvar en els darrers moments.
- e) L'orador va dir al públic: «Vull fets i no paraules».

2. Mots patrimonials, cultismes i préstecs

10 Completa les oracions amb paraules a partir dels següents sufixos d'arrel llatina.

-cida: que mata -forme: que té forma
-fug: que fug -vor: que menja

- a) Molts dels grans mamífers són _____, és a dir, s'alimenten de carn.
b) Hem hagut d'emprar un _____ per tal de combatre les males herbes.
c) Les parets estan revestides amb materials _____, per protegir-se dels incendis.
d) Té la forma d'un peix, per aquesta raó podem dir que és _____.

11 Forma dos paraules derivades a partir d'aquests sufixos d'arrel grega.

- a) -scopi (visió) →
b) -polis (ciutat) →
c) -nauta (navegant) →
d) -cèfal (cap) →
e) -arquia (poder) →

12 Classifica els següents préstecs segons la seua procedència.

albercoc	aquarel·la	bitllet
blau	brusa	catifa
guerra	joia	sabó
magatzem	pallasso	piano

Arabismes	Germanismes
Italianismes	Gal·licismes

13 Escriu la forma adaptada dels manlleus entre parèntesis en aquestes oracions.

- a) Hem demanat un parell de _____ (*sandwichs*) per esmorzar.
b) Hem de respectar la data de consum preferent dels _____ (*yoghourts*).
c) Si no presentes el _____ (*ticket*), t'assegure que no entraràs.
d) La gent va mirar interessada el _____ (*show*) de l'artista.
e) Diu que pateix _____ (*stress*).

14 Relaciona les paraules següents amb els calcs de creació existents.

Firewall
Science fiction
Tour operator
Making of
Flashback
Prime time
Veu en off

Com es feu
Talla focs
Ciència-ficció
Majorista de viatges
Horari prioritari
Narració externa
Retrospecció

15 Adapta els préstecs i escriu un terme de la nostra llengua amb el mateix significat.

- a) *interview* → *entreviu, entrevista*
b) *master* →
c) *spot* →
d) *poster* →
e) *derby* →

16 Completa les oracions amb les paraules genuïnes del requadre següent:

imatge descàrrega	programari model	maquinari afició
----------------------	---------------------	---------------------

- a) He obert una carpeta anomenada _____ (*downloads*).
b) L'ordinador té un _____ (*hardware*) de primeres marques.
c) Presenta un nou _____ (*look*) al darrer disc.
d) Entre els meus _____ (*hobbys*) es troba el bricolatge.
e) Cal evitar l'ús de _____ (*software*) pirata.
f) Va desfil·lar la _____ (*top ten*) més reconeguda de la passarel·la.

17 Relaciona aquests manlleus adaptats amb el seu significat.

1. windsurfing	4. càtering
2. tràveling	5. màrqueting
3. rànquing	6. càsting

- Tècnica de venda.
 Desplaçament de la càmera sobre rails.
 Classificació.
 Surf de vela (vent).
 Selecció d'actors o actrius.
 Servei de menjar.

2. Mots patrimonials, cultismes i préstecs

Solucionari

1 Les solucions es presenten en la taula.

Mot llatí	Mot patrimonial	Cultisme
Bucca	<i>bucal</i>	boca
Juvenilis	juvenil	jove
Vita	vitalitat	vida
Filium	filial	<i>fill</i>
Dulcis	<i>dulcificar</i>	dolç
Oculus	ocular	ull
Laborare	laboral	<i>llavor</i>
Pluma	plumífer	ploma
Cerebellum	<i>cerebel</i>	cervell

2 Les oracions apareixen completades amb les paraules ressaltades en negreta.

a) El meu iaio ha tingut una **vida** plena, i ha gojat d'una gran **vitalitat**.

b) M'he comprat un **plumífer** per al viatge a la neu, que està fet de **plomes** d'ànec.

c) L'odontòleg m'ha fet una revisió **bucal** i ha detectat una infecció en la **boca**.

d) Els **joves** del poble participen en les activitats **juvenils** per menors de vint anys.

e) Hem afegit més fruites **dolces** per tal de **dulcificar** la coca.

3 A continuació, s'indica si les següents afirmacions són verdares (V) o falses (F).

Els mots patrimonials presenten més diferències que els cultismes respecte a les formes llatines.

V

Els cultismes s'incorporen al lèxic abans que les formes patrimonials.

F

L'origen dels mots patrimonials pot ser: llatí, germànic o àrab.

V

Els mots patrimonials han evolucionat al llarg del temps des del seu origen.

V

Els mots patrimonials i els cultismes no presenten diferències ortogràfiques.

F

4 El cultisme es destaca en negreta en cadascuna de les sèries.

llegir	lectura	rellegir
lumínic	llum	llumenera
pleniluni	llunàtic	dilluns
alliberar	llibertat	liberal

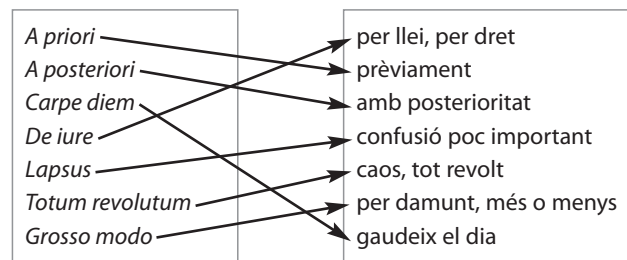
5 RESPOSTA ORIENTATIVA. [A continuació, es proposen algunes possibles oracions: **a)** *Ens han recomanat una lectura molt interessant;* **b)** *La intensitat lumínica es mesura amb lúmens;* **c)** *El pleniluni coincideix enguany amb la nit de Sant Joan;* **d)** *La Pepa és una constitució de pensament liberal.*]

6 Després de les paraules donades, s'especifica si es tracta d'un mot patrimonial o d'un cultisme.

- Amygdala → ametla: *mot patrimonial*
- Gingiva → gingivitis: cultisme
- Labor → llaurar: mot patrimonial
- Sigillum → segell: mot patrimonial
- Servitium → servici: cultisme
- Medicus → mèdic: cultisme

7 RESPOSTA ORIENTATIVA. [Tot seguit, es presenten alguns mots derivats procedents dels adjectius numerals llatins: **a)** Unu(m) → *únic, unió;* **b)** Duo(s) → dual, duet; **c)** Quinque → cinquena, quinquenni; **d)** Septem → setmanari, setmanal; **e)** Decem → desena, dècim.]

8 Les expressions llatines es relacionen amb el seu significat.

9 Les expressions llatines correctes apareixen destacades en les oracions.

a) Han posposat ***sine die*** la reunió de la junta d'afectats.

b) Estarem agraïts ***in saecula saeculorum*** per l'ajuda rebuda.

c) Ha pres la decisió ***de motu proprio***.

d) Es van salvar ***in extremis***.

e) L'orador va dir al públic: «Vull ***facta non verba***».

2. Mots patrimonials, cultismes i préstecs

Solucionari

10 Les oracions apareixen completades amb les paraules correctes destacades en negreta.

- a)** Molts dels grans mamífers són **carnívors**, és a dir, s'alimenten de carn.
- b)** Hem hagut d'emprar un **herbicida** per tal de combatre les males herbes.
- c)** Les parets estan revestides amb materials **ignífugs** per protegir-se dels incendis.
- d)** Té la forma d'un peix, per aquesta raó podem dir que és **pisciforme**.

11 **RESPOSTA ORIENTATIVA.** [Tot seguit, es presenten dos possibles paraules derivades a partir dels sufixos d'arrel grega: **a)** *-scopi* (visió) → *telescopi, endoscopi*; **b)** *-polis* (ciutat) → *acròpolis, metròpoli*; **c)** *-nauta* (navegant) → *astronauta, aeronauta*; **d)** *-cèfal* (cap) → *bicèfal, encèfal*; **e)** *-arquia* (poder) → *monarquia, jerarquia*.]

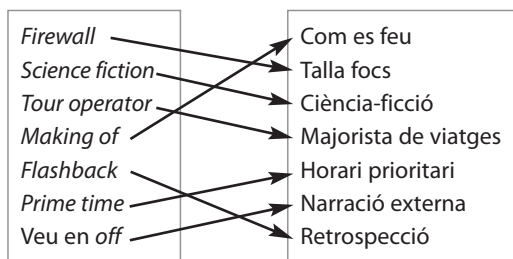
12 Els préstecs apareixen classificats, segons la seua procedència, en la taula següent.

Arabismes	Germanismes
albercoc, catifa, magatzem	blau, guerra, sabó
Italianismes	Gal·licismes
aquarel·la, pallaso, piano	bitllet, brusa, joia

13 La forma adaptada correcta es mostra, ressaltada en negreta, en cadascuna de les oracions.

- a)** Hem demanat un parell de **sandvitxs** per esmorzar.
- b)** Hem de respectar la data de consum preferent dels **iogurts**.
- c)** Si no presentes el **tiquet**, t'assegure que no entraràs.
- d)** La gent va mirar interessada el **xou** de l'artista.
- e)** Diu que pateix **estrés**.

14 Les paraules o expressions apareixen adientment relacionades amb els calcs.

15 Tot seguit, es presenten els mots adaptats i els termes respectius de la nostra llengua.

- a)** *interview* → *entreviu, entrevista*
- b)** *master* → *màster, estudis de postgrau*
- c)** *spot* → *espot, anunci*
- d)** *poster* → *pòster, cartell*
- e)** *derby* → *derbi, encontre*

16 Les respostes correctes es destaquen en negreta a les oracions.

- a)** He obert una carpeta anomenada **descàrrega**.
- b)** L'ordinador té un **maquinari** de primeres marques.
- c)** Presenta una nova **imatge** al darrer disc.
- d)** Entre les meues **aficions** es troba el bricolatge.
- e)** Cal evitar l'ús de **programari** pirata.
- f)** Va desfilar la **model** més reconeguda de la passarel·la.

17 Les solucions són les següents:

- 5** Tècnica de venda.
- 2** Desplaçament de la càmera sobre rails.
- 3** Classificació.
- 1** Surf de vela (vent).
- 6** Selecció d'actors o actrius.
- 4** Servei de menjar.